

Oppdal er pilot i beiteforskning

2022-08-04

© OPP

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke viderefremmes utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les artikkelen ved å klikke her.

2 OPP NYHETER

Torsdag 4. august 2022

Oppdal er pilot i beiteforskning

I litt over ei uke har tre forskere reist rundt i Oppdal for å ta prøver og observere beitemark - de tror nemlig kulturlandskapet kan være gull for klimaet.

LANDBRUK
ELINE HÅKER

Landbruket er kanskje ikke den store klimaverstingen likevel med store karbon-utslipp, slik det er blitt hevdet fra enkelte hold i miljødebatten.

Et unikt pilotprosjekt i Oppdal skal finne svar på om beitemark binder karbonet bedre enn urørt mark.

Sist onsdag møtte OPP forskerne **Anna Gudrun Thorhallsdottir** og **Jon Gudmundsson** fra Island på et utmarksområde i Gjevilvassdalen.

De hadde med seg prosjektleder **Margaret Eide Hillestad** fra Agrianalyse, og sammen samlet de inn prøver til forskningsprosjektet de utfører i samarbeid med Oppdal kommune.

- Hypotesen er at beite fører til bedre karbonbinding, forklarer Anna Gudrun Thorhallsdottir som holder til på Hólar universitet på Island.

Sammen med Gudmundsson som holder til på Landbruksuniversitetet på Island, har hun allerede utført flere like eksperimenter i hjemlandet. Nå har Oppdal blitt pilotprosjektet i Norge, som finansieres av kommunen, Agrianalyse (via Statsforvalteren) og Klima og Miljødirektoratet.

Sammenligner beitemark med «urørt» mark

Thorhallsdottir, Gudmundsson og Hillestad har vært i Oppdal i over ei uke for å samle inn data til forskningen sin.

Vi sammenligner jorda som blir beita, med jord som ikke har blitt brukt som beitemark på lang tid, forklarer Thorhallsdottir.

I Gjevilvassdalen tar de prøver fra et lite område rundt et uthus som ikke har blitt brukt som beitemark på flere tiår. Rett utenfor gjerdet går det kyr, geiter, sau og en lama og koser seg med vekstene på bakken. Forskerne tar også prøver fra siden dyrene går på.

- Det er vanskelig å finne områder som ikke har blitt beitet på en stund, forklarer den islandske forskeren.

De vil helst ha områder som tidligere har blitt brukt som beite, men som har stått utlignende for beitedyr i minst 10 til 20 år. Rett ved siden av det urørte området, vil de ha utmark som aktivt brukes som beite.

Thorhallsdottir forteller at det er flere egnede steder på Island, hvor hun har allerede tatt prøver 20 steder i år.

Denne onsdagen skal forskerne måle og samle inn data på hvor store mengder klorofyll som finnes per kvadratmeter. Det gir et estimat på hvor aktiv vegetasjonen er ved å ta opp karbon fra luften. Det er Gud-

- Vi sammenligner jorda som blir beita, med jord som ikke har blitt brukt som beitemark på lang tid.

Anna Gudrun Thorhallsdottir

mundsson fra Landbruksuniversitetet på Island som står for målingene, og Hillestad er med for å notere funnene.

Tar jordprøver

I tillegg til å finne ut hvor aktiv vegetasjonen er på områdene, har de i løpet av uka tatt flere jordprøver rundt omkring i bygda. De tar seks jordprøver på hver lokasjon: tre fra ubeitet mark, og tre fra beitet mark. Disse skal analyseres for mengde lagret karbon.

Jordprofilene går omtrent 70 cm ned i bakken, og Thorhallsdottir forteller at det må til fordi gress har dype røtter. Forskerne påpeker at gresset lagrer karbonet lenger ned i jorden, mens trærne avlegger mesteparten av karbonet over jordbeltet, i stammen.

Forskerne sin teori er at beitet mark binder karbonet bedre enn høye vekster på ubeitet mark.

- Vi glemmer ofte det vi ikke ser, og derfor må vi analysere hvor langt med karbonet blir lagret, forklarer islendingen.

Forskerne tar prøver fra alle jordlagene i hele jordprofilen og anslår også hvor mange steiner som ligger der. Steinene må trekkes fra siden de ikke er en del av karbonlaget.

De fleste prøvene er allerede i boks, forteller prosjektleder Hillestad. Nå skal jordprøvene siktes i Norge og sendes til Island for analyse før de vet noe mer om resultatene.

- Vi får nok ikke svar før jul, sier prosjektleder Hillestad.

Hun er samfunnsøkonom, og håper funnene kan dokumentere at det kan bli lønnsomt for bønderne å ha beitedyr.

- Hvis det viser seg at det er mye lagring av karbon her, burde bonden få betalt for det, sier hun.

Invitert av Oppdal kommune
Det var kommunen som invi-

Her måler Jon Gudmundsson og Margaret Eide Hillestad mengde klorofyll på et område som ikke har blitt brukt

Jon Gudmundsson bruker dette instrumentet for å måle og samle inn data på hvor store mengder klorofyll som finnes per kvadratmeter. De sjekker både på innsiden og utsiden av gjerdet. Foto: Eline Håker

terte forskerne til Oppdal for å se på karbonbinding i utmark. Fagleder i plan og forvaltning, **Gro Aalbu**, tror forskningen kan vise at landbruk ikke er en like stor klimaversting som man tidligere har trodd.

- Vi ønsker jo å finne ut at det kanskje er lurt å spise rodt kjøtt fra Oppdal, sier Aalbu til OPP.

I 2019 skulle Oppdal kommune lage en Klima- og miljøplan for kommunen. Kommunestyret mente imidlertid at Miljødirektoratets rapport om jordbruk som klimaversting ikke stemte overens med hvordan jordbruket i Oppdal blir drevet. Derfor spurte de landbruksforvaltningen om de kunne skaffe mer nøyaktige tall fra kommunen.

- Jeg fant Margaret sin rapport om beitemarkas karbonlager, og tok kontakt med henne slik at vi kunne forske på dette i Oppdal, sier Aalbu.

Hun inviterte Hillestad til bygda i 2019, og etter to år med ko-

ronapandemi og litt kluss med pengestøtte, fikk østlendingen først tatt med seg de to islandske forskerne til sauebygda i år.

Når resultatene er klare, skal kommunen få en rapport med funnene som har blitt gjort i Oppdal i løpet av uka i juli.

eline@opp.no
473 3141

ing

... som beitemark på lengre tid. På utsiden av gjerne går det både kyr, geit, sau og lama. Foto: Eline Håker

Thorhallsdottir har bodd og jobbet i Norge flere år av livet sitt. Foto: Eline Håker

KARBONLAGRING

- Karbon inngår egentlig i et naturlig kretsløp, og går i en evig runddans gjennom luft, vann, organisk materiale og jord.
- Siden førindustriell tid har mengden karbondioksid i atmosfæren økt betraktelig og forstyrrer det naturlige kretsløpet.
- Forskere fra FN mener at restaurering av de naturlige karbon-

lagrene kan være viktig for å løse klimakrisen. Naturlige lager kan for eksempel være myr, skog og vekstene i havet.

- Forskerne som har vært i Oppdal vil finne ut hvor viktig beitemarka er som karbonlager.

Kilder: SNL.no, jordbruk.no, wwf.no.

Anna Gudrun Thorhallsdottir (t.v) og Ann Norderhaug observerer og noterer hvilke arter som vokser på den ubeitete marka. Foto: Eline Håker

- Et komplisert regnestykke

Botaniker og tidligere forskningsleder for kulturlandskap i Bioforsk/Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO), **Ann Norderhaug**, var også med til Gjevillvassdalen sist onsdag. Hun observerte hvilke vekster som trivdes på de ulike beitemene.

- Naturbeitemarka er viktig for det biologiske mangfoldet, forklarer Norderhaug.

Videre forteller hun at mer enn en av fire rødlista arter i Norge befinner seg i det hun beskriver som kulturlandskap, og at beitedyrene er med på å opprettholde mangfoldet gjennom å bruke naturbeitemark.

Være forsiktige med å dra konklusjoner

Leder i Naturvernforbundet i

Trøndelag, **Magne Vågsland**, er positiv til forskning på karbonlagring i beitemarka. Likevel drar han frem en bekymring.

- Det kan være at bare det som passer til blir presentert, sier han.

Vågsland påpeker at klimaregnskapet er komplisert, og at det er vanskelig å sette to streker under svaret på hvor utslippene kommer fra. Han sier at debatten om kjøttproduksjon egentlig handler om at produksjonen har tatt overhånd, og at marka noen steder heller kunne blitt brukt til plantevekst.

Han understreker likevel at det er fint med forskning på karbonlagring.